

Богомаз Данійл Романович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ;
Науковий керівник:
викладач кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ **Логінова М. В.**

ВОЄННИЙ СТАН: ЧИ ЗАЗНАЛИ ЗМІН НАСЛІДКИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Постановка проблеми. Військова агресія рф проти України вплинула майже на усі сфери життя людей в Україні, зокрема можливість виконання цивільно-правових зобов'язань. Йдеться про те, що з цих причин велика кількість цивільно-правових договорів в Україні не буде виконана належним чином. У зв'язку з чим необхідно дослідити питання щодо наслідків невиконання цивільно-правових зобов'язань з причин воєнного стану в Україні, та як вони впливають на жителів держави.

Стан дослідження. Дане питання досліджували такі науковці, як Л. С. Буряк, О. Ю. Гусєв, А. С. Зеленька, А. Ю. Каламайко, Т. М. Кучер, О. М. Лазько, Т. І. Лежух, С. Я. Фурса та інші. Не зважаючи на велику кількість робіт, дане питання потребує правового аналізу.

Метою написання є здійснення аналізу цивільно-правових зобов'язань, та як вони змінилися з початку повномасштабного вторгнення.

Виклад основних положень. З початку повномасштабного вторгнення було внесено ряд змін в чинне законодавство України, в той же час було запроваджено зміни в Закон № 2120-ІХ, що стосується предмету дослідження та до ЦКУ.

На сьогоднішній день, в чинному цивільному законодавстві визначено, що на період дії воєнного стану в Україні у разі прострочення позичальником виконання грошових зобов'язань за договором, позичальник звільняється від відповідальності. При цьому зазначається, що з 24 лютого 2022 року поставлено заборону на постановлення штрафів, пені, санкцій через несвоєчасне виконання зобов'язань.

Так, наприклад у ЗУ «Споживчі кредити», визначено, що у разі прострочення споживачем виконання зобов'язань за договором споживчого кредиту споживач звільняється від прострочної відповідальності перед кредитором на кілька днів після дата припинення або анулювання. А цивільним законодавством передбачено заборону на підвищення процентної ставки у даного виду цивільно-правових зобов'язань [1].

Якщо взяти до уваги питання інших цивільно-правових договорів, а саме договору купівлі-продажу, то можна побачити, що під час військового стану,

коли покупець отримав товар (саме в період особливого стану), характерними є ситуації, при яких в подальшому покупці відмовлялися від здійснення оплати товару, посилаючись виключно на форм-мажорні обставини. Але при цьому покупці мали кошти на банківських рахунках, не знаходились на території ведення активних бойових дій, або на окупованих територіях та продовжували здійснювати підприємницьку діяльність. Очевидно, що в даному випадку не йдеться про неможливість виконання через воєнний стан, і загалом передбачається, що сторона нестиме відповідальність за невиконання. Отже, за загальним правилом для цивільно-правових зобов'язань, крім договорів позики, необхідно в кожному конкретному випадку доводити, що настання прострочення повністю пов'язане з обставинами непереборної сили. У цьому контексті загальної згадки про введення воєнного стану в Україні недостатньо [3].

Що стосується інших цивільно-правових договорів, то наслідки невиконання зобов'язань практично такі ж, як і до воєнного стану. Якщо сторони доведуть, що вони порушили свої зобов'язання внаслідок форс-мажорних обставин (наприклад, пов'язаних із пошкодженням будинку, майна тощо), вони звільняються від відповідальності. Якщо сторони не можуть довести наявності зазначених обставин, вони несуть відповідальність на загальних підставах. У зв'язку з цим, сторонам, які порушують цивільно-правові зобов'язання та планують у майбутньому посилатися на форс-мажорні обставини, пов'язані з військовою агресією, рекомендовано звернутися до Торгово-промислової палати України (ТПП) та спробувати довести таке [2].

Висновок. З аналізу вищезазначених змін можна зробити висновок, що наразі достатньо чітко передбачити наслідки прострочення виконання зобов'язань за кредитним договором. Тобто фактично на період дії воєнного стану позичальник звільнявся від будь-якої відповідальності за невиконання зобов'язань за кредитним договором. Положення цього пункту. Також в даному випадку сторонам цивільно-правових відносин потрібно бути уважними, так як законодавство в період воєнного стану швидко змінюється, та частими є випадки, коли через нововведення сторони не розуміли масштаби настання правових наслідків, а думали, що через форс-мажор у вигляді воєнного стану будуть змінені від настання відповідальності.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#Text>.
2. Про торгово-промислові палати України : Закон України від 02.12.1997. № 671/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Форс-мажор під час війни: огляд судової практики. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211877_fors-mazhor-pd-chas-vyni-oglyad-sudovopraktiki.